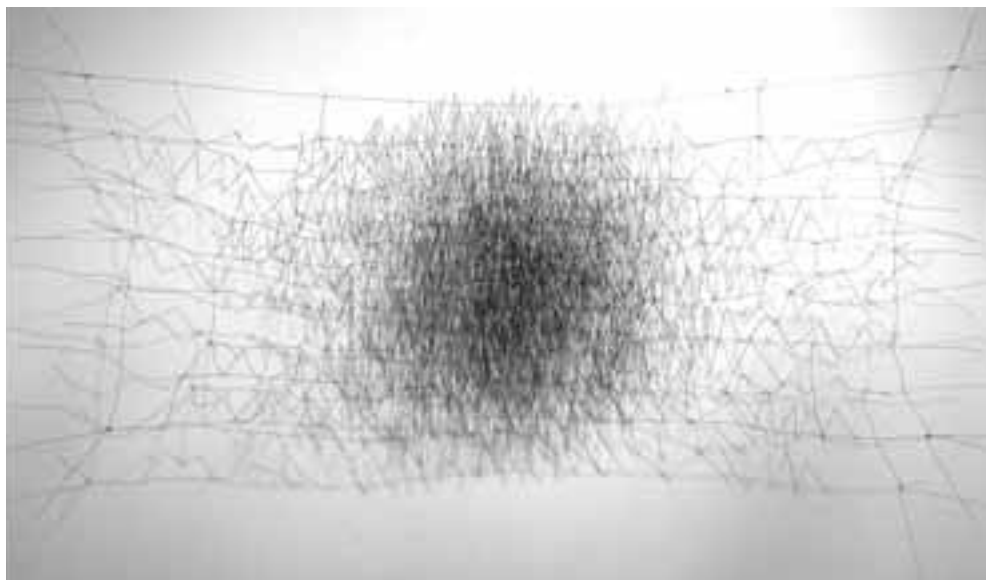

Kiállítás-megnyitó, Sávár, 2017: A fotón: T. Doromby Mária és Cebula Anna

T. Doromby Mária: *A Drót*, 2003 / drótszál, egyéni technika, 230x110x15 cm

Cebula Anna

KERETÜKTŐL MEGFOSZTOTT DRÓTRAJZOK

T. DOROMBY MÁRIA FERENCZY NOÉMI-DÍJAS TEXTILMŰVÉSZ

A Magyar Iparművészeti Főiskola textilfestő, textilnyomó szakán 1976-ban szerzett diplomát. 2009-től 2020-ig a budapesti Metropolitan Egyetem Alkalmazott Művészeti Intézetének docense volt nyugdíjazásáig. Számos országos és nemzetközi díj birtokosa, mint pl. a HUNGART ösztöndíj vagy a lengyelországi 13. Nemzetközi Textilművészeti Triennálé különdíja Łódź-ban.

T. Doromby Mária egyrésztől a textilavantgárd kalandozásainak a csúcspontján, másrésztől az „új-született gobelin” textiles korszakában kezdett el tevékenykedni. Ebből következően vagy éppen ennek ellenére már pályája elején eltávolodott a sík falfelületektől, és kompozícióival kilépett a térbe. Végzettségét tekintve ugyan nyomottanyag tervezőként végzett, ám az ún. ipari tervezésben sohasem dolgozott. Művei, melyek kezdetben rolók és függönyök voltak, majd ezekből alakultak ki textilképei, csaknem mindig egyedi vagy kis szériás, autonóm műalkotásokként valósultak meg. Az 1978-ban megrendezett első egyéni kiállításán is ilyen műegyütteseket mutatott be a közönségnek. Soha nem csatlakozott egyetlen művészeti csoporthoz sem, függetlenül, saját textiles nyelven fejezte ki gondolatiságát. Szakmai életrajzában így vall magáról a művészről: *„Egyedi vagy kis szériás kivitelezett munkáimnál a letisztult, egyszerű, izgalmas felületeket kerestem. Számomra fontos volt, hogy az anyag, amelyre a minta felkerült, és maga a rajz egyforma értéken és egységben jelenjen meg, erősítse egymást. Az egyedileg szövetett len anyagokra könnyed, laza, kiegyensúlyozott, organikus és geometrikus mintákat készítettem.”*

A fenti vallomásból is kitűnik, hogy T. Doromby Mária alkotásaiban kiemelt szerepe volt a mintának és a minták átíratainak. Alkotás közben előszeretettel alkalmazta a festészeti és grafikai technikákat, olyanokat, mint a szitanyomatot vagy a fűjást. Autonóm textilművészként az 1980-as években

megalakult Minta Alapítvány által meghirdetett kiállításokon T. Doromby Mária mindig részt vett, valamint csatlakozott a Polgár Csaba textilművész szervezésében elindított „Laufer” kiállításokhoz. Szabadvásznas faliképek festésével tanárának, Eigel Istvánnak a biztatására kezdett el foglalkozni.

Ezeknek a műveknek a segítségével egy-egy élmény, emlékkép vagy gondolat hangulatát, érzetét próbálta megragadni és rögzíteni a textilfestés speciális technikai lehetőségeivel, vagy esetlegesen az élet okozta dilemmáknak, merengéseknek adott hangot vásznain.

Természetesen itt is megfigyelhetők geometrikus mintái, a felszínek elcsúsztatása egymás mellett, a síkból a térbe való kilépés oly módon, hogy törésvonalakkal mozgatja meg a felületet. Színvilágukat tekintve – a Minta Alapítvány kiállításaira készített munkákkal ellentétben, melyek életteli vidámságot, energiát sugároznak – ezek inkább sötét tónusúak. T. Doromby Mária előszeretettel alkalmazza a művészeti stílusok közötti átjárást, a művészeti kategóriák közötti mozgás prezentálására. Eddigi művészi pályájának talán legizgalmasabb részei a drótokból készült kompozíciói, szobrai, tértextiljei. Arról, hogyan és miként kezdett el ezzel az anyaggal dolgozni, hallgassuk meg saját magát: *„Az 1988. évi szombathelyi textilbiennáléra készülve a 20x20x20 cm-es, minitextil kategóriába illeszthető gondolatom megvalósításához olyan szálal anyagot kerestem, ami szál-, fonalszerű, emellett merev, nem esik össze. Ekkor talákoztam a réz, illetve a fémszövetekkel, amelyeknek bontott szála azonosítható a textillel, annak fizikai állapotával egy megragadott pillanatban. A drótszál alkalmas a múltó idő egy pillanatának a rögzítésére. Első rezes fémszálal munkáim egyszerű geometriai testek, gömbök, gúlák voltak, amelyeknél a textilszálalból formált szálkötegek, rétegződéses áttünését, átsejtését, titokzatosságát használtam fel az üzenetek megfogalmazására. A későbbiek folyamán*

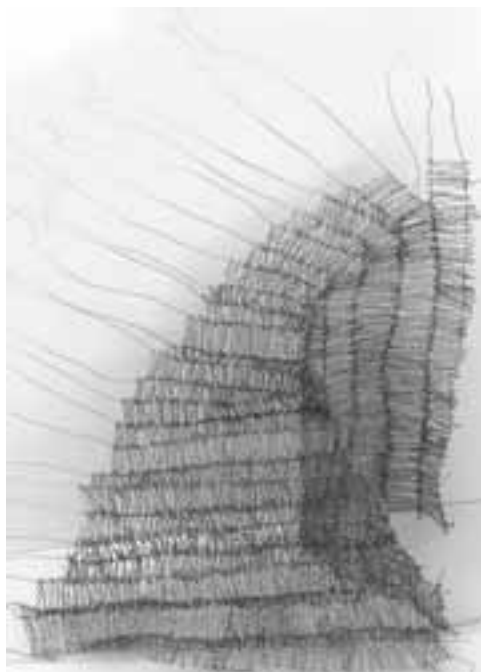
T. Doromy Mária: *Össztánc*, 2020 / drót, egyéni technika, 65x45x115 cm

T. Doromy Mária: *Dialógus*, 2011 / drótszál, egyedi drótszövés, 140x140x30 cm

T. Doromy Mária: *Niké*, 1987 / laufervászon, szitanyomat, festés, 260x400 cm

T. Doromy Mária: *Út*, 2008 / drótszál, egyedi drótszövés, 40x45x35 cm

az anyaghasználat módját és technikáját folyamatos kísérletezésekkel fejlesztettem, és felfedeztem az anyagban rejlő további plasztikai és léptékváltási lehetőségeket. Ezeket a drótművészeti alkotásokat saját szakmai alapokról indulva elsősorban textilművészeti alkotásoknak készítettem és gondoltam, s nagy örömmre szolgált, hogy munkáim plasztikai értékét a szobrász szakma felfedezte, és így szerepelhettem szobrászati kiállításokon is”.

P. Szabó Ernő művészettörténész ezeket a drót munkákat keretüktől megfosztott drótrajzoknak jellemezte. Való igaz, olyan finomak ezek a vonalak, akár csak egy grafitceruza által hagyott nyom a papíron, ám annál sokkal, de sokkal megragadóbb, lenyűgözőbb, mivel a térben helyezkedik el a munka, és annak ellenére, hogy lehet akár sík is az adott alkotás, ám a fény által megvilágítva a műnek van még egy másik dimenziója is, egy másik élete, és ez nem más, mint a falra, a térbe vetett árnyéka. Ezzel az árnyékkal természetesen T. Doromby Mária mindig is számolt, hiszen nála semmi sem véletlen, minden ki van számítva, mindent pontosan megkomponál, minden – mivel sohasem tagadta meg textiles végzettségét – továbbra is meg van szőve és fonva.

T. Doromby Mária: *Olvadás*, 1988 / laufervászon, szitanyomat, festés, 95 x 310 cm

T. Doromby Mária: *Ájtáró sorozat - A Kapu*, 2007 / vászon, digitális nyomat, 320 x 120 cm